

Osobitosti tvorby školského vzdelávacieho programu

Tvorba školského vzdelávacieho programu

- sa riadi požiadavkami školského zákona, platným štátnym vzdelávacím programom,
- vychádza z cieľov a zamerania (profilácie) konkrétnej materskej školy.

Pre jednu materskú školu (bez ohľadu na počet tried, ako aj na to, že má napr. viacero elokovaných pracovísk) sa vypracúva jeden školský vzdelávací program.

Za vypracovanie a dodržiavanie školského vzdelávacieho programu v súlade s platným právnym stavom **zodpovedá riaditeľka**¹, ktorá predkladá školský vzdelávací program **na schválenie zriaďovateľovi a rade školy na vyjadrenie**.²

Ak má **zriaďovateľ pochybnosť** o kvalite obsahu školského vzdelávacieho programu, **môže požiadať Štátnu školskú inšpekciu**³, príslušné Školské inšpekčné centrum (ktoré má sídlo v krajskom meste príslušného kraja) **o posúdenie súladu školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom a s cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania podľa školského zákona**.

Školský vzdelávací program vydáva riaditeľka materskej školy **po prerokovaní** v pedagogickej rade⁴ a v rade školy **spravidla** na obdobie jedného vzdelávacieho cyklu – t. j. **spravidla na tri roky**⁵. **V závislosti od podmienok konkrétnej materskej školy sa školský vzdelávací program môže vydať aj na kratšie obdobie, po uplynutí ktorého sa reviduje, upravuje alebo vydáva úplne nový**. Minimálna doba, na ktorú sa školský vzdelávací program vydáva, je jeden školský rok.

Školský vzdelávací program zverejňuje riaditeľka školy na verejne prístupnom mieste⁶.

Je potrebné, aby so školským vzdelávacím programom boli oboznámení všetci rodičia/zákonní zástupcovia. Spôsob oboznámenia rodičov so školským vzdelávacím programom si volí každá materská škola podľa svojich vlastných podmienok.

Školský vzdelávací program **musí byť vypracovaný v súlade s cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania** podľa školského zákona a v súlade **s platným štátnym vzdelávacím programom** (schváleným a vydaným ministerstvom školstva).

Má byť vypracovaný vecne, zrozumiteľne a prehľadne. Terminológia použitá v školskom vzdelávacom programe **musí byť zhodná**:

- s terminológiou použitou v štátnom vzdelávacom programe,
- s terminológiou používanou v školskom zákone, vo vyhláske o materskej škole a v ostatných všeobecne záväzných právnych predpisoch vzťahujúcich sa na uskutočňovanie výchovy a vzdelávania v materskej škole.

¹ § 5 ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 596/2003 Z. z.“) – riaditeľka zodpovedá za dodržiavanie platného štátneho vzdelávacieho programu a za vypracovanie a dodržiavanie školského vzdelávacieho programu.

² § 5 ods. 7 písm. c) zákona č. 596/2003 Z. z.

³ § 7 ods. 7 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“).

⁴ § 7 ods. 2 školského zákona.

⁵ Z dôvodu, že väčšina detí navštevuje materskú školu 3 roky.

⁶ Takýmto verejne prístupným miestom je napr. webové sídlo materskej školy (ak ho má materská škola zriadené, alebo priestor materskej školy, do ktorého majú prístup rodičia (napr. šatňa príslušnej triedy, alebo vstupná chodba atď.)

Školský zákon ustanovuje **rovnaké náležitosti školských vzdelávacích programov pre všetky druhy školy** tvoriace sústavu škôl.

Pri tvorbe školského vzdelávacieho programu sa prihliada na osobitosti a charakter organizácie výchovy a vzdelávania v jednotlivých druhoch škôl a preto sa v školských vzdelávacích programoch materských škôl **nevypracúvajú učebné plány**. Dôvodom tohto špecifika materských škôl je to, že **v materských školách:**

- **nie je zavedený hodinový systém výchovno-vzdelávacej činnosti** – výchovno-vzdelávacia činnosť sa uskutočňuje ako nepretržitý sled pedagogických činností v priebehu dňa počas všetkých organizačných foriem,
- **obsah výchovy a vzdelávania nie je rozčlenený do jednotlivých vyučovacích predmetov,**
- **nie sú postupové ročníky** (materskú školu niektoré deti navštevujú len jeden rok, iné dva, tri a niektoré dokonca aj štyri roky).

Ak materská škola vzdeláva začlenené deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytvára pre ne podmienky **prostredníctvom individuálneho vzdelávacieho programu** alebo **prostredníctvom vzdelávacích programov určených pre školy, ktoré vzdelávajú deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami**. Tieto vzdelávacie programy⁷ boli schválené 26. mája 2009 pod číslom CD-2008-18550/39852-1:914)⁸.

Školským vzdelávacím programom je **aj medzinárodný program**, ktorý sa uskutočňuje **po písomnom súhlase ministerstva školstva** a je **v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa školského zákona**.

Školský vzdelávací program je druhou⁹ úrovňou vzdelávacích programov. **Je východiskom pre každodennú výchovno-vzdelávaciu činnosť učiteľky.**

Školský vzdelávací program **musí rešpektovať**:

- vývinové osobitosti detí predškolského veku,
- priestorové, materiálno-technické a personálne podmienky konkrétnej materskej školy,
- zameranie a profiláciu materskej školy.

Školský vzdelávací program **má**:

- **zohľadňovať** vlastné ciele, poslanie a zameranie materskej školy,
- **akceptovať** podmienky materskej školy (vonkajšie i vnútorné; blízke i vzdialenejšie),
- **vytvárať** priestor na uplatňovanie takého štýlu výchovno-vzdelávacej činnosti, ktorý pozitívne ovplyvňuje učenie sa detí a ich vzdelávacie výsledky,
- **ovplyvňovať** pozitívne celkovú klímu a kultúru materskej školy.

Školský vzdelávací program umožňuje materskej škole **uskutočňovať výchovu a vzdelávanie „na mieru“** podľa reálnych potrieb a záujmov detí, požiadaviek rodičov/zákonných zástupcov, konkrétnych podmienok a tradícií materskej školy, podľa koncepčných zámerov zriaďovateľa.

⁷ V súlade s § 94 ods. 2 školského zákona sú takými vzdelávacími programami programy pre: a) deti s mentálnym postihnutím; b) deti so sluchovým postihnutím; c) deti so zrakovým postihnutím; d) deti s telesným postihnutím; e) deti s narušenou komunikačnou schopnosťou; f) deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami; g) deti choré a zdravotne oslabené; h) deti hluchoslepé.

⁸ V priebehu školského roka 2015/2016 budú vypracované vzdelávacie programy pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami viažuce sa na inovovaný Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách schválený 10. marca 2015.

⁹ Prvou úrovňou vzdelávacích programov je štátny vzdelávací program

Pri tvorbe školského vzdelávacieho programu má svoje miesto každý člen pedagogického kolektívu. Spôsoby tvorby školského vzdelávacieho programu môžu byť rôzne, dôležitá je spolupráca, kooperácia všetkých učiteliek.

V závislosti od veľkosti materskej školy, môže byť jedna učiteľka (spravidla vedúca metodického združenia) poverená „funkciou“ **koordinátorky tvorby školského vzdelávacieho programu.**

Riaditeľka **kontroluje všetky činnosti** počas celej tvorby školského vzdelávacieho programu. Ak v materskej škole nie je určená koordinátorka, plní rolu koordinátorky sama riaditeľka. **Zodpovednosť riaditeľky je rovnaká aj pri prípadnej úprave, revidovaní alebo zmene školského vzdelávacieho programu. Tiež však platí, že aj pri tomto procese mu musia byť nápomocní všetci pedagogickí zamestnanci konkrétnej materskej školy.**

PRED TVORBOU AJ PRÍPADNÝM REVIDOVANÍM/ÚPRAVOU/ZMENOU ŠKOLSKEHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU JE POTREBNÉ:

- naštudovať si dôkladne štátny vzdelávací program,
- spracovať časový harmonogram tvorby/revidovania/úpravy/zmeny školského vzdelávacieho programu – na zasadnutí metodického združenia,
- naplánovať rôzne odborné stretnutia, diskusie, vzdelávanie, semináre, konzultácie atď.,
- zabezpečiť dostatok odbornej literatúry, príp. využiť odborné informácie z webových sídiel,
- stanoviť konkrétny spôsob a postup tvorby/revidovania/úpravy/zmeny školského vzdelávacieho programu, koncepčné a obsahové zámery tvorby/revidovania/úpravy/zmeny školského vzdelávacieho programu,
- stanoviť grafickú podobu školského vzdelávacieho programu (všetky dodatočné formálne úpravy sú zložité a zdĺhavé).

Významným vstupom do tvorby/revidovania/úpravy/zmeny školského vzdelávacieho programu je **analýza podmienok materskej školy – autoevalvácia materskej školy**, analýza požiadaviek rodičov/zákonných zástupcov detí, základnej školy. Analýza podmienok materskej školy, jej výchovno-vzdelávacej činnosti a celkovej klímy a kultúry umožňuje určiť, čo je potrebné zmeniť, aké by mali byť koncepčné zámery materskej školy, na čo a ako by mal reagovať školský vzdelávací program.

Prostredníctvom autoevalvácie **materská škola** „skladá účty“ svojim „zákazníkom“ – **deťom a rodičom/zákonným zástupcom, základnej škole, svojmu zriaďovateľovi.** Školský vzdelávací program je **vyústením/produktom spoločnej práce** učiteliek a vedúcich pedagogických zamestnancov materskej školy.

Školský vzdelávací program každej materskej školy obsahuje:

- názov školského vzdelávacieho programu,
- vymedzenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania,
- stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu,
- vlastné zameranie školy,
- dĺžku dochádzky a formy výchovy a vzdelávania,
- učebné osnovy,
- vyučovací jazyk,
- spôsob a podmienky ukončovania výchovy a vzdelávania a vydávanie dokladu o získanom vzdelaní,
- personálne zabezpečenie,
- materiálno-technické a priestorové podmienky,
- podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní,
- vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí,
- vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy,
- požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov.

V nasledujúcom texte rozoberieme jednotlivé súčasti¹⁰ školského vzdelávacieho programu.

NÁZOV ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Názov školského vzdelávacieho programu môže byť **všeobecný** alebo môže byť **tvorivo koncipovaný** vzhľadom na špecifiká predškolského obdobia; môže sa tvoriť aj v súlade so zaužívaným pomenovaním konkrétnej materskej školy, napr. Školský vzdelávací program Lienka; Školský vzdelávací program Rozprávko a tď. **Zohľadňuje zameranie a profiláciu materskej školy.**

VLASTNÉ CIELE A POSLANIE VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Vlastné ciele a poslanie výchovy a vzdelávania **v konkrétnej materskej škole sa stanovujú v súlade s/so:**

- všeobecnými cieľmi ustanovenými v štátnom vzdelávacom programe,
- cieľmi výchovy a vzdelávania ustanovenými v školskom zákone,
- cieľmi stanovenými v koncepcnom zámere rozvoja materskej školy,
- potrebami a záujmami detí, rodičov/zákonných zástupcov a pedagogických zamestnancov,
- vlastným zameraním materskej školy.

¹⁰ Podrobnosti o jednotlivých súčiastiach školského vzdelávacieho programu sú uvedené v **Metodike na tvorbu školských vzdelávacích programov**, ktorá bola vydaná v roku 2009 v rámci národného projektu Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materskej školy ako súčasť reformy vzdelávania.

Ciele v školskom vzdelávacom programe sú oproti cieľom v štátnom vzdelávacom programe **konkrétne**. Stanoveniu vlastných cieľov predchádza spracovanie **záverov a odporúčaní**, ktoré vyplývajú z autoevalvácie materskej školy.

STUPEŇ VZDELANIA

Stupeň vzdelania¹¹, ktorý poskytuje materská škola, je totožný so stupňom vzdelania uvedeným v školskom zákone – predprimárne vzdelanie.

VLASTNÉ ZAMERANIE MATERSKEJ ŠKOLY

V časti **vlastné zameranie materskej školy** sa uvádza **charakteristika vlastného zamerania materskej školy**, ktoré sa **v stručnosti zdôvodní** (vnútornými alebo vonkajšími podmienkami, prostredím, kvalitou spolupráce so základnou školou atď.). K spracovaniu vlastného zamerania je potrebné pristupovať **uvážene**. V materskej škole, ktorá vznikla spojením viacerých, predtým samostatných materských škôl, ktoré sú teraz jej súčasťou ako elokované triedy sa musí rešpektovať doterajšia tradícia bývalých samostatných materských škôl a je potrebné elokovaným pracoviskám ponechať ich špecifiká, ktoré vyplývajú okrem iného aj z rôznorodosti personálnych, priestorových (interiér aj exteriér) ako aj materiálo-technických podmienok a zároveň je potrebné stanoviť aj zameranie spoločné pre všetky pracoviská takejto materskej školy.

Vlastné zameranie materskej školy má:

- byť zrozumiteľné rodičovskej aj odbornej verejnosti,
- obsahovať všetky podstatné údaje (napr. z jej nedávnej histórie – spojenie so základnou školou, s inými materskými školami, získanie čestného názvu atď.),
- obsahovať východiskový stav výchovy a vzdelávania – kde je materská škola teraz; čo ponúka; čo môže ponúknuť; čo sa chystá ponúknuť v blízkej budúcnosti; aký stav chce zachovať aj pre budúcnosť, príp. či a ako chce súčasný stav v blízkej budúcnosti zmeniť a aké má zámery vo vzťahu k zvýšeniu kvality výchovy a vzdelávania (čo chce zmeniť, čo chce dosiahnuť, prečo to chce dosiahnuť).

DĹŽKA DOCHÁDZKY A FORMY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Uvádza sa **konkrétna dĺžka dochádzky** (niekoľkoročná dochádzka, posledný rok pred plnením povinnej školskej dochádzky atď.) detí do materskej školy a **konkrétna forma výchovy a vzdelávania** (poldenná, celodenná, týždenná alebo nepretržitá), ktorá sa v materskej škole **reálne uplatňuje**. **Neuvádzajú¹² sa všetky existujúce formy výchovy a vzdelávania.**

UČEBNÉ OSNOVY

Podľa právneho stavu, ktorý platí **od 1. septembra 2015** (§ 9 ods. 5 a 6 školského zákona), *učebné osnovy sú súčasťou školských vzdelávacích programov. Vymedzujú výchovno-vzdelávacie ciele, obsah a rozsah vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebného plánu alebo jednotlivých vzdelávacích oblastí v materskej škole.*

¹¹ V prípade, že sa **stupeň vzdelania** uvedie na titulnej strane, **nemú** sa ďalej v školskom vzdelávacom programe **uvádzať opakovane**.

¹² Odporúča sa, aby materská škola, ktorá poskytuje napr. celodennú výchovu a vzdelávanie, uviedla aj to, že v prípade záujmu rodičov poskytuje aj poldennú výchovu a vzdelávanie. Z tejto časti školského vzdelávacieho programu musí byť jasné, či sú napr. v konkrétnej materskej všetky triedy s celodennou výchovou a vzdelávaním, resp. či je napr. jedna trieda s celodennou a druhá s poldennou výchovou a vzdelávaním, príp. že v materskej škole sú všetky triedy s celodennou výchovou a vzdelávaním s možnosťou poldennej výchovy a vzdelávania pre deti, ktorých rodičia o to požiadajú.

Jednotlivé druhy a typy škôl vypracujú učebné osnovy najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom príslušného štátneho vzdelávacieho programu. Učebnými osnovami materskej školy môžu byť vzdelávacie štandardy jednotlivých vzdelávacích oblastí. Učebnými osnovami povinného vyučovacieho predmetu základnej školy alebo gymnázia, ktorého časová dotácia sa v učebnom pláne nezvyšuje alebo sa zvyšuje bez rozšírenia obsahu, môžu byť vzdelávacie štandardy. Učebnými osnovami povinných vyučovacích predmetov všeobecného vzdelávania strednej odbornej školy, konzervatória alebo kurzov jazykovej školy, ktorých časová dotácia sa v učebnom pláne nezvyšuje alebo sa zvyšuje bez rozšírenia obsahu, môžu byť vzdelávacie štandardy. Učebnými osnovami pre odborné vyučovacie predmety strednej odbornej školy, v ktorej sa odborné vzdelávanie a príprava poskytuje v systéme duálneho vzdelávania, sú vzorové učebné osnovy.

I naďalej platí platný právny stav, že **učebné osnovy sú povinnou a neoddeliteľnou súčasťou školského vzdelávacieho programu každej materskej školy** zaradenej v sieti škôl a školských zariadení. **Menia sa len možnosti ich vypracovania.**

Materské školy sa od septembra 2015 môžu rozhodnúť či:

A) ich učebnými osnovami budú vzdelávacie štandardy jednotlivých vzdelávacích oblastí štátneho vzdelávacieho programu s uvedením tejto skutočnosti v príslušnej časti ŠkVP. V tomto prípade sa učebné osnovy nevypracúvajú, nerozširujú ani neprehlbujú, materská škola teda neposkytuje žiadnu vlastnú, pre seba špecifickú výchovno-vzdelávaciu ponuku a v tomto duchu sú vypracované aj ostatné súčasti ŠkVP.

alebo

B) si ich materské školy **budú i naďalej vypracúvať v podobe obsahových celkov/projektov**, s prihliadnutím na vlastné osobitosti obsahu výchovy a vzdelávania, charakter výchovno-vzdelávacej činnosti a osobitosti učenia a učenia sa detí predškolského veku,

alebo

C) si materské školy zvolia svoju vlastnú cestu, pri dodržaní platného právneho stavu, teda že učebné osnovy budú mať vypracované najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom príslušného štátneho vzdelávacieho programu v podobe vyhovujúcej jej potrebám. Aj v tomto prípade platí, že ak materská škola nemá žiadnu rozšírenú výchovno-vzdelávaciu ponuku, zohľadní to aj vo vlastnom zameraní a ostatných súčastiach ŠkVP.

Učebné osnovy sa spracúvajú na obdobie školského vyučovania (na 10 mesiacov školského roka).

Učebné osnovy:

- určujú rozsah výchovy a vzdelávania – **plnia programovú funkciu**,
- nevypracúvajú sa ako definitívne, nemenné, môžu sa dopĺňať a upravovať za vopred určených podmienok¹³ – **plnia orientačnú funkciu**,
- sú záväzkom pre všetky učiteľky konkrétnej materskej školy – **plnia normatívnu funkciu**.

Učebné osnovy majú byť vypracované tak, aby učiteľky neobmedzovali, ale ponechávali im voľnosť v ich prispôbovaní sa individuálnym vzdelávacím potrebám detí.

¹³ Podmienky dopĺňania a úpravy učebných osnov sa dohodnú na zasadnutí metodického združenia.

V čase letných prázdnin sa výchovno-vzdelávacia činnosť plánuje a realizuje formou voľných hier a hrových činností.

Ak sa materská škola rozhodne, že si vypracuje svoje učebné osnovy v podobe obsahových celkov/projektov mala by sa riadiť nasledovnými odporúčaniami.

Súčasťou učebných osnov musia byť v nejakej podobe **výkonové štandardy**¹⁴ minimálne v rozsahu vzdelávacích štandardov štátneho vzdelávacieho programu. Ich formulácia sa môže v závislosti od nižšie uvedených okolností zmeniť.

Obsahové celky/projekty majú byť vypracované tak, aby neboli nemennými a uzavretými rámcami, v ktorých sa učiteľky pri výchove a vzdelávaní pohybujú, ale tak, aby učiteľkám umožňovali prispôbovať výchovno-vzdelávacia činnosť konkrétnym deťom s ich vzdelávacími potrebami.

Prednosťou spracovania učebných osnov vo forme obsahových celkov/projektov je:

- **pružnosť (flexibilita)** – táto forma spracovania umožňuje rýchle reagovanie na inovácie v predprimárnom vzdelávaní,
- **umožnenie** individuálneho prístupu a
- **rešpektovanie** individuálneho učebného tempa detí.

Súčasťou každého obsahového celku/projektu je/sú:

- názov obsahového celku/projektu,
- charakteristika obsahového celku/projektu,
- viacero tém, (príp. aj podtém),
- stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti,
- učebné zdroje (pre deti aj pre učiteľky),
- metódy a prostriedky hodnotenia plnenia/splnenia/dosiahnutia vytýčených výkonových štandardov (špecifických cieľov) konkrétnych obsahových celkov/projektov.

Charakteristika obsahového celku/projektu obsahuje stručnú informáciu o tom:

- z ktorých **tém**¹⁵, **príp. podtém** sa skladá obsahový celok/projekt,
- **prečo je obsahový celok/projekt** v učebných osnovách **zaradený** (t. j. význam jeho zaradenia pre osobnostný rozvoj dieťaťa),
- **aké sú vzájomné vzťahy a súvislosti**¹⁶ medzi jednotlivými témami (príp. aj podtémami) v rámci konkrétneho obsahového celku/projektu ale aj medzi ďalšími obsahovými

¹⁴ **Obsahové štandardy** sú spravidla obsiahnuté v názvoch obsahových celkov/projektov, tém, príp. podtém. Ak sa materská škola rozhodne uvádzať vo svojich učebných osnovách aj presné, doslovné znenie obsahových štandardov zo štátneho vzdelávacieho programu, môže tak urobiť (akceptuje a chápe sa to ako jej rozhodnutie).

¹⁵ **Poradie tém** určených v konkrétnom obsahovom celku **sa nemusí dodržať** v každej triede (súvisí to s materiálno-technickým vybavením materskej školy, s dostatkom učebných pomôcok atď.). Znamená to, že v rámci jedného obsahového celku/projektu, **sa môžu v konkrétnych týždňoch realizovať témy v rôznych triedach v rôznom poradí aj rôznej dĺžke trvania**. Aby sa tak mohlo diať, a zároveň aby sa rešpektovala požiadavka prihliadať pri plánovaní a realizácii výchovno-vzdelávacej činnosti na rozvojové možnosti a schopnosti detí, v učebných osnovách **sa neodporúča písať (priradovať) výkonové štandardy k jednotlivým témam**, ale len pod seba, aby mali učiteľky možnosť pri plánovaní výchovno-vzdelávacej činnosti naplánovať si toľko cieľov z učebných osnov ku konkrétnej téme, koľko potrebujú, pričom si môžu pomôcť materiálom, obsahujúcim adaptácie výkonových štandardov štátneho vzdelávacieho programu. Nie je vylúčené, že k rovnakej téme budú mať učiteľky v jednej triede vybraný iný počet cieľov z obsahového celku/projektu, ako učiteľky z inej triedy. **Upozorňujeme, že sa neplnia/nedosahujú témy, ale výkonové štandardy** daného obsahového celku/projektu. Dôležité je, aby sa výkonové štandardy naplánované v danom obsahovom celku/projekte plnili/dosahovali všetky a v každej triede.

¹⁶ Učivo osvojené v určitom logickom usporiadaní deti lepšie chápu, prijímajú, má pre ich osobnostný rozvoj väčší význam a vedia ho lepšie využívať v ďalšom napredovaní a sebarozvoji, ako izolované učivo sprostredkované bez zjavných súvislostí.

celkami/projektmi a ich témami (príp. podtémami); jednotlivé obsahové celky/projekty a v rámci nich aj jednotlivé témy (príp. podtémy) majú na seba **nadväzovať** a majú vytvárať priestor na rozvíjanie poznatkového systému detí a na rozvíjanie a upevňovanie ich zručností, návykov, postojov,

- aké **formy organizácie**¹⁷ výchovno-vzdelávacej činnosti sa budú v obsahovom celku (projekte) uplatňovať,
- aké **časové trvanie obsahového celku/projektu** sa predpokladá (spravidla je to mesiac, ale napr. aj 2 týždne, 3 týždne, štvrt'rok).

Obsahové celky/projekty učebných osnov sa vypracúvajú tak, **aby podľa nich učili všetky učiteľky** konkrétnej materskej školy.

Súčasťou jednotlivých obsahových celkov/projektov sú **výkonové štandardy**. Niektoré výkonové štandardy, v úplne rovnakom znení ako výkonové štandardy v štátnom vzdelávacom programe, prípadne v štylisticky zmenenom znení. Niektoré výkonové štandardy sa môžu objaviť vo viacerých obsahových celkoch/projektoch, niektoré aj v každom obsahovom celku/projekte (najmä také, prostredníctvom ktorých sa dá identifikovať rozširujúca vzdelávacia ponuka – napr. vo vzťahu k cudzím jazykom, rozvíjaniu informačných kompetencií detí prostredníctvom IKT atď.). Učebné osnovy môžu byť doplnené o vlastné obsahové aj výkonové štandardy v prípade, ak materská škola rozširuje svoju vzdelávaciu ponuku nad povinný základ stanovený štátnym vzdelávacím programom.

Niektoré výkonové štandardy sa **neobjavia v žiadnom obsahovom celku/projekte**, ale sa uvedú na začiatku učebných osnov ako ciele, ktoré sa **plnia/dosahujú každodenne, priebežne počas celej dochádzky dieťaťa do materskej školy**.

Sú to niektoré výkonové štandardy zo vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť, Zdravie a pohyb, Jazyk a komunikácia a ďalších, zamerané najmä na utváranie, rozvíjanie a upevňovanie:

- kultúrnych, hygienických stravovacích a spoločenských návykov detí;
- zručností súvisiacich s osobnou hygienou a sebaobsluhou detí pri obliekaní a vyzliekaní,
- návykov súvisiacich s bezpečným správaním sa v cestnej premávke,
- zručností v rozvíjaní hier a hrových činností a
- priateľských vzťahov detí v hrách a činnostiach podľa výberu detí.

Každý obsahový celok/projekt sa vytvára tak, že **v sebe integruje všetky vzdelávacie oblasti**.¹⁸

Obsahové celky/projekty **môžu byť spracované v rôznej podobe** – tabuľka, pavúk, matica, schéma atď., môžu byť **doplnené rôznymi výpovednými obrázkami**.

Okrem povinných obsahových celkov/projektov, ktoré platia pre celú materskú školu, **môžu učebné osnovy obsahovať aj nepovinné, rozširujúce** obsahové celky/projekty, ktoré sa realizujú, napr. len v niektorých triedach, alebo len v niektorých elokovaných pracoviskách materskej školy.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti by mali byť formulované ako **spoločný postup**, prostredníctvom ktorého budú učelia celej materskej školy celostne rozvíjať osobnosť detí.

¹⁷ V prípade, že sa časť obsahu obsahových celkov/projektov bude plniť mimo materskej školy (napr. v škole v prírode, počas exkurzie, na lyžiarskom výcviku, na plaveckom výcviku atď.), uvedie sa to v tejto časti učebných osnov.

¹⁸ Uvedené neznamená, že v každom obsahovom celku bude zaradený rovnaký počet výkonových štandardov, z každej vzdelávacej oblasti. V niektorom obsahovom celku/projekte môže byť jedna vzdelávacia oblasť zastúpená viac, iná menej. Táto skutočnosť veľmi úzko súvisí už so samotným názvom obsahového celku/projektu a s názvami tém (príp. podtém).

Pri výbere stratégií výchovno-vzdelávacej činnosti sa musia brať do úvahy aj **skúsenosti učiteľiek a ich odborné preferencie**.

Pri výbere stratégií výchovno-vzdelávacej činnosti je potrebné aby:

- **roztvíjali** poznávacie procesy (vnímanie, pamäť, myslenie, reč, pozornosť, predstavy, fantáziu atď.),
- **umožňovali** deťom získavať poznatky, informácie a skúsenosti na základe vlastnej aktivity,
- **sprostredkúvali** plnohodnotné informácie pútavou, citovo pôsobivou formou,
- **nepret'ážovali** deti, ale zároveň, aby ani neobmedzovali ich osobnostný rozvoj,
- **dosiahli** prostredníctvom nich deti, čo najefektívnejšie a najzmyslupnejšie stanovené ciele.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti nesmú byť **predimenzované**. Je potrebné **nechať dostatočný priestor na ich výber konkrétnym učiteľkám v triedach pri plánovaní, projektovaní, programovaní výchovno-vzdelávacej činnosti**, ale zároveň ich **nesmie byť ani málo**, lebo by to viedlo k schematickej, príliš formálnej a pre deti málo zaujímavej a nedostatočne aktivizujúcej výchovno-vzdelávacej činnosti. Stratégie si učiteľky môžu dopĺňať aj priebežne v závislosti od vzdelávacích potrieb a rozvojovej úrovne detí, ako aj v závislosti od nimi preferovaného, či uplatňovaného učebného štýlu. Metódy a formy práce musia **zodpovedať reálnym podmienkam a dostupným didaktickým prostriedkom**, ktoré majú učitelia k dispozícii.

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií **pre deti**, ale aj **učiteľky**¹⁹. Učebnými zdrojmi môže byť detská literatúra, encyklopédie, detské časopisy, učebnice, odborná literatúra, odborné časopisy, náučné slovníky, materiálno-technické a didaktické prostriedky a pod. Materská škola si učebné zdroje dopĺňa podľa vlastných potrieb a špecifik. Konkrétne učebné zdroje sa uvádzajú k jednotlivým obsahovým celkom/projektom. **Nie je potrebné vypisovať všetky** a najmä nie je potrebné uvádzať tie, ktoré sa nebudú reálne využívať. Dôležité je uvedomiť si, že tak pre deti, ako aj pre učiteľky, je okrem vyššie uvedených učebných zdrojov **učebným zdrojom celý interiér aj exteriér materskej školy ako aj širšie okolie materskej školy**.

Metódy a prostriedky hodnotenia aj dosahovania/dosiahnutia²⁰ výkonových štandardov konkrétnych obsahových celkov/projektov vymedzujú cesty a spôsoby overovania ich dosahovania a dosiahnutia.

Učebné osnovy vytvárajú materské školy **v záujme detí**, rešpektujú možnosti a schopnosti, ich potreby. Pri ich tvorbe sa prihliada na to:

- **čo má dieťa vedieť, poznať, byť schopné urobiť, dokázať, dosiahnuť**,
- **čo by malo dieťa vedieť, poznať, byť schopné urobiť, dokázať, dosiahnuť**,
- **čo by mohlo dieťa vedieť, poznať, byť schopné urobiť, dokázať, dosiahnuť**.

Pri správnom zostavení obsahových celkov/projektov sa zabezpečí, že vedomosti, schopnosti, zručnosti a postoje detí sa budú **špirálovito rozvíjať** (od jednoduchého k zložitejšiemu; od úzkeho k širšiemu; od základného k rozširujúcemu atď.).

¹⁹ Veľmi dobrým učebným zdrojom pre učiteľky je i naďalej Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách.

²⁰ Patria k nim napr. pracovné listy, produkty výtvarných činností, pracovné zošity atď.

V závislosti od spôsobu vypracovania učebných osnov, môže sa predprimárne vzdelávanie uskutočňovať priamo podľa nich, alebo si učiteľky plánujú výchovno-vzdelávaciu činnosť ešte v nejakej inej, na pedagogickej porade dohodnutej forme.

VYUČOVACÍ JAZYK

Uvádza sa **vyučovací jazyk**, v ktorom sa uskutočňuje predprimárne vzdelávanie v príslušnej materskej škole. Tento musí byť v zhode so sieťou škôl a školských zariadení a so zriaďovacou listinou. Vyučovacia jazyk sa môže uviesť aj na titulnej strane²¹.

SPÔSOB A PODMIENKY UKONČOVANIA VÝCHOVY A VZDELÁVANIA A VYDÁVANIE DOKLADU O ZÍSKANOM VZDELANÍ

Uvedie sa informácia o konkrétnom **spôsobe a podmienkach ukončovania predprimárneho vzdelávania a vydávania dokladu o získanom vzdelaní** v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona č. 245/2008 Z. z. a s ohľadom na konkrétne podmienky materskej školy. V tejto časti sa uvádza obvyklý spôsob „rozlúčky“ s predškôlkami, v zmysle zákona č. 245/2008 Z. z. spojený aj s odovzdaním **osvedčení o absolvovaní predprimárneho vzdelania**.

PERSONÁLNE ZABEZPEČENIE

V časti **personálne zabezpečenie** sa uvádzajú informácie o pedagogických zamestnancoch, o tom, či spĺňajú kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti, aké majú špecifické zručnosti atď. V prípade, že v materskej škole pracuje aj asistent učiteľky, príp. odborní zamestnanci, uvádzajú sa aj údaje o nich a o ich postavení a funkcii v procese predprimárneho vzdelávania. **Neuvádzajú sa údaje rýchlo zastarávajúce**, ktoré by bolo potrebné každý rok aktualizovať (napr. presný počet, vekové zloženie atď.).

MATERIÁLNO-TECHNICKÉ A PRIESTOROVÉ PODMIENKY

Súčasťou školského vzdelávacieho programu sú aj informácie o aktuálnych **materiálno-technických a priestorových podmienkach** materskej školy majúcich vplyv na plnenie cieľov a poslania materskej školy.

PODMIENKY NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA PRI VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ

V školskom vzdelávacom programe sa tieto podmienky popíšu veľmi stručne, v nadväznosti na štátny vzdelávací program a školský zákon. Pozornosť sa sústreďuje na opísanie spôsobov, ako bude materská škola zabezpečovať bezpečnosť a ochranu zdravia pri výchove a vzdelávaní, pri školských aktivitách a aktivitách uskutočňovaných mimo materskej školy (výlety, exkurzie, výcviky, saunovanie atď.).

Odporúča sa v tejto časti **uviesť** informáciu o tom, že **problematika zaistenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní je podrobne rozpracovaná v prevádzkovom poriadku a v školskom poriadku materskej školy**.

²¹ V prípade, ak sa **vyučovací jazyk** uvedie na titulnej strane, **nemusí sa** ďalej v školskom vzdelávacom programe **uvádzať opakovane**.

VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA DETÍ A VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA ZAMESTNANCOV MATERSKEJ ŠKOLY

Každá materská škola si spracuje vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí a vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov materskej školy. **Táto časť nemusí byť v školskom vzdelávacom programe rozpracovaná úplne podrobne.**

Odporúča sa v tejto časti **uviesť** informáciu, že problematika vnútorného systému kontroly a hodnotenia detí ako aj **problematika vnútorného systému kontroly a hodnotenia zamestnancov školy je podrobne rozpracovaná v ročnom pláne vnútornej kontroly školy.**

POŽIADAVKY NA KONTINUÁLNE VZDELÁVANIE PEDAGOGICKÝCH A ODBORNÝCH ZAMESTNANCOV

Uvedenie týchto požiadaviek tvorí neoddeliteľnú súčasť školského vzdelávacieho programu. Absolvovanie kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov (ak v materskej škole pracujú) má veľký vplyv na celkovú úroveň a kvalitu výchovno-vzdelávacej činnosti. Túto časť školského vzdelávacieho programu budú materské školy aktualizovať spravidla každý rok.

Odporúča sa v tejto časti uviesť informáciu, že **problematika kontinuálneho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov je podrobne rozpracovaná v ročnom pláne kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov.**

ZA NEDOSTATKY PRI TVORBE ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU SA POVAŽUJE:

- jeho vytvorenie len kvôli naplneniu školského zákona, bez akýchkoľvek súvislostí a reálnych zámerov alebo kvôli tomu, že jeho vypracovanie kontroluje Štátna školská inšpekcia,
- odpísanie programu inej materskej školy bez ohľadu na reálne vnútorné a vonkajšie podmienky konkrétnej materskej školy,
- jeho vytvorenie nekonceptne, neštruktúrovane,
- nepružný dokument obmedzujúci tvorivosť a iniciatívu učiteliek, ktorý neumožňuje prispôbovať výchovno-vzdelávaciu činnosť reálnym vzdelávacím potrebám detí,
- jeho vytvorenie formálne, príliš odborne, s použitím pojmov, ktorým rodičia (ani potenciálni rodičia) ani napr. zriaďovateľ nerozumejú,
- jeho vytvorenie s použitím terminológie, ktorá nie je v zhode s terminológiou v štátnom vzdelávacom programe a s terminológiou používanou v školskom zákone, vo vyhláske o materskej škole a v ostatných všeobecne záväzných právnych predpisoch vzťahujúcich sa na uskutočňovanie výchovy a vzdelávania v materskej škole.

Informačné zdroje:

KOLEKTÍV AUTOROV: *Metodika predprimárneho vzdelávania*. Bratislava : EXPRESPRINT s. r. o., Partizánske, 2011. ISBN 978-80-968777-3-7
HAJDÚKOVÁ, V. a kol. 2009: *Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. Bratislava : ZING PRINT, 2009. ISBN 978-80-8052-341-1

JAKUBOVÁ, G. 2008. *Metodika tvorba školských vzdelávacích programov pre stredné odborné školy*. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. 125 s. [online] Dostupné na www: <http://siov.cmsromboid.sk/metodika-tvorby-skolskych-vzdelavacich-programov-pre-sos/10692s>

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 306/2008 Z. z. o materskej škole v znení vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 308/2009 Z. z.

Spracovala: PhDr. Viera Hajdúková, PhD. a Mgr. Michaela Vargová, PhD.